

Pääkirjoitus

Puoli vuosisataa sosiologiaa

Eeva Luhtakallio

Käsissänne on Sosiologia-lehden 51. vuosikeran ensimmäinen numero – lehti on siis ilmestynyt puoli vuosisataa. Tämän lehden artikkelit käsittelevät luokkaa, osallistumista, unta ja aikaa. Kuulumista, oman ja yhteisen edun ajamista, työelämää. Sosiologista perustutkimusta 2010-luvulta, kuinkakohan toisenlaista kuin viisi vuosikymmentä sitten? Uteliaisuuttani kaivoin esiin numeron 1:1. Sosiologia-lehden ensimmäinen numero vuodelta 1964 alkaa pääkirjoituksella – jonka kirjoittaja oli ehkä päätoimittaja Antti Eskola, pääkirjoituksia ei tavattu tuolloin allekirjoittaa – jossa toivottiin uuden lehden tarjoavan puolueettoman foorumin sosiologiselle tiedonvälitykselle. Osallistuminen yhteiskunnalliseen keskusteluun oli vuonna 1964 tulenarkaa puuhaa ja sosiologiensa rooli siinä kiistanalainen. Sosiologia-lehden yhtenä tarkoituksena oli siis olla ”ideologisesti ja tieteellisesti” sitoutumaton kanava niin sosiologiensa kuin muiden sosiologiensa kiinnostuneiden ajatuksenvaihdolle. Millaisia ajatuksia sitten vaihdettiin?

Pääkirjoituksen jälkeen ensimmäinen artikkeli on nimeltään ”Yhdenmukaisuus, solidaarisuus

ja konfliktit”. Allardtin teoreettinen erittely teollisuus- ja korpikommunistien äänestyskäyttäytymisestä on väistämättä nostalginen ainakin Sosiologia I:n ulkoa pääsykokeisiin lukeneelle sukupolvelle – mukaan lukien sen varhainen versio kuuluisasta nelikentästä, josta anomian käsite vielä puuttuu – mutta pelkäsi museoesineeksi teksti ei suostu. Allardt kirjoittaa kipakasti yhteiskunnallisen solidaarisuuden ja legitimiisyysskonfliktien tutkimisen tärkeydestä. Tässä painotuksessa ei ole mitään vanhentunutta, vaan se tuntuu päinvastoin osuvan varsin hyvin nyky sosiologisen mielikuvituksen ytimeen. Samoin huomio siitä, että sosiologin ei tarvitse solidaarisuutta (tai muuta yhteiskunnallisesti latautunutta käsitettä) tutkiessaan tehdä oletuksia siitä, onko se sinänsä hyvää vai pahaa, on ajaton ärähdys, joka kohdistuu kullakin aikakaudella hiukan omalla tavallaan.

Tämän toimituksen kausi alkoi sosiologisella suru-uutisella: Sosiologia-lehden ensimmäinen toimitussihteeri, sittemmin myös päätoimittaja Klaus Mäkelä poistui joukostamme joulukuussa. Mäkelän merkitys suomalaiselle sosiologialle

on ollut mittava eikä sille voi tehdä muutamalla lauseella oikeutta – eikä Sosiologia-lehdessä toisaalta myöskään ole tavattu harrastaa obituaareja. On kuitenkin paikallaan pysähtyä tämän äärelle hetkeksi ja kysyä yleisemmin, mitä sosiologit merkitsevät toisilleen. Tyypillisesti nämä asiat tulevat mieleen kun joku kuolee: Klaus oli monelle, allekirjoittanut mukaan lukien, tärkeä opettaja, keskustelija ja kollega. Niin kuin moni muukin kansallisesti tunnettu sosiologi: pieni maa, pienet piirit. Me tunnemme toisiamme paljon ja usein aika hyvinkin, kiitos tietysti myös vuotuisen me-rituaalimme Sosiologipäivien. Mitä me merkitsemme toisillemme? Missä nämä merkitykset näkyvät ja miten? Entä missä ne voisivat näkyä? Onko sosiologia 2010-luvulla professio ja vieläkö – jälkimodernissa, pirstaloituneessa, moniarvoistuneessa maailmassa – voi löytyä yhteinen sosiologinen nimittäjä, jopa solidaarisuuden lähde?

Sosiologien, kuten monien muidenkin tieteen-tekijöiden, arkipäivää yliopistouudistuksen jälkeisessä Suomessa on tutkimustyön tekeminen rakenteellisesti eriarvoistuvissa olosuhteissa. Parin vuosikymmenen uudistusputken seuraukset alkavat näkyä käytännöissä: tutkijat jaotellaan kahden – tai kolmen – kerroksen väeksi, rahoituskanavat kaventuvat, työtilat ovat kortilla tai levällään pitkin maisemaa... Sosiologisen työn arkeen sisältyy siis paljon kaikenlaista repivää ja ikävää, jos kohta paljon hyvääkin. Uusi uljas yliopistokonteksti ei voinut olla tulematta mieleeni lukiessani Allardt'n seuraavaa väitettä vuoden 1964 lehdestä: ”Mitä enemmän kehittyneen työnjaon vallitessa keskitytään erityisten normien valvontaan, sitä heikompi on solidaarisuus ja sitä todennäköisempiä ovat legitimiisyysristiriidat.” Voisiko 2010-luvulla löytyä aineksia sosiologiselle solidaarisuudelle ja voisiko se kantaa myös tilanteissa, joissa samalla kun suomalaisessa yhteiskunnassa ovat käynnissä monitahoiset eriarvoistumisproses-

sit, monet rakenteet pyrkivät eriarvoistamaan myös meitä? Voisimmeko ajatella, että sosiologian keskiössä on tietty poliittinen vastuu, joka juontuu sosiologisten työkalujen tarjoamasta erityisestä ymmärryksestä suhteessa yhteiskunnan rakenteisiin ja prosesseihin? Heikoimpien puolella niin tutkimuksessa kuin kollegiaalisissa suhteissakin, eikä niin?

Muun muassa tällaisia mietteitä herätti pieni aikamatka Sosiologia-lehden lähtökohtien ja nykypäivän välillä. Siinä missä suosittelen vanhoihin vuosikertoihin toistuvasti palaamista kaikille, toivon tietysti ennen muuta, että tämä ja tulevat numerot pystyvät lunastamaan odotukset ja osaltaan luomaan sitä yhteistä maaperää, jonka monenlaiset sosiologit voivat tunnistaa omakseen.

* * *

Toimituksen siirryttyä vuoden alusta Helsinkiin on aika kiittää lämpimästi Lapin yliopiston työmyyriä Jarno Valkosta, Veera Kinnusta ja Janne Auttoa, jotka toimittivat lehteä kokonaiset kolme vuotta. Niin ikään suuret kiitokset työpanoksesta lehden hyväksi kuuluvat toimituskunnan jättäneille Ralf Kauraselle, Kirsti Lempiäiselle ja Tapio Litmaselle. Samalla toivotamme lämpimästi tervetulleiksi toimituskunnan uudet jäsenet Markku Lonkilan (Jyväskylän yliopisto), Suvi Salmenniemmen (Turun yliopisto) ja Salla Tuorin (Helsingin yliopisto) sekä Riikka Perälän (Helsingin yliopisto), joka siirtyy sijaisesta toimituskunnan varsinaiseksi jäseneksi.

Helsingin toimituksessa on aloittanut työnsä toimitussihteeri Tuukka Ylä-Anttilan lisäksi uusi graafikkomme Otto Donner. Kiitämme lehteä pitkään taittanutta Olli-Pekka Moisiota ja jatkamme eteenpäin hiukan uudenlaisen ilmeen ja uuden innostuksen voimin. Lehden ulkoasu-uudistus on Oton käsialaa ja olemme iloisia siitä, että olemme

saaneet uutta näkemystä lehden tekoon – toki perinteitä kunnioittaen. Lisäksi viilasimme lehden lähdeluettelot American Political Science Associationin (APSA) standardin mukaisiksi. Eroa vanhaan on vain parin pisteen ja lainausmerkin verran, mutta nyt kirjoittajat voivat helpommin hyödyntää viitteidenhallintaohjelmia ja halutesaan automatisoida lähdeluetteloiden teon.

Ensimmäisen pääkirjoituksen toivomus siitä, että Sosiologia-lehti edistäisi sekä sosiologien keskinäistä että ”sosiologien ja yhteiskunnallisista kysymyksistä kiinnostuneen yleisön” välistä tiedonvälitystä, ehkä jopa keskustelua, on edelleen voimassa. Tätä tavoitetta edistääksemme julkaisemme tästedes lehden internetsivuilla (www.sosiologia.fi) aiempaa enemmän lehden sisältöä laajemmalle yleisölle esittelevää materiaalia. Lisäksi saattelimme Sosiologia-lehden keski-ään paremmalle puolelle perustamalla sille Facebook-sivun: [facebook.com/sosiologia](https://www.facebook.com/sosiologia). Tervetuloa keskustelemaan, kommentoimaan, linkkaamaan ja tykkäämään. Verkko ja sosiaalinen media tehköön siis sen minkä se parhaiten osaa: lisätköön keskustelua. Ja sosiologit tehköt jatkossakin sen, minkä ovat varsin hyvin osanneet tähänkin asti: hyvää sosiologiaa, tärkeitä tutkimuksia, aikaa kestäviä puheenvuoroja. Silloin me voimme tehdä hyvää Sosiologia-lehteä.